

Lietuvos laisvosios rinkos instituto pasiūlymai kaip mažinti ūkio subjektams tenkančią reguliavimo našlą

Vyriausybė savo programoje įvardija tikslą mažinti reguliavimų našlą, efektyvinti verslo priežiūros sistemą, naikinti besidubliuojančias valstybės institucijų funkcijas, konsoliduoti verslą prižiūrinčias institucijas. Šių tikslų įgyvendinimas yra svarbi prielaida kuriant palankią aplinką darbo vietų augimui bei verslo plėtrai, ypač smulkiam ir vidutiniam verslui, didinant visuomenės pasitikėjimą. Lietuvos laisvosios rinkos institutas teikia pasiūlymus, kurie padėtų kryptingai siekti iškeltų tikslų.

- Sukoncentruoti sisteminio reguliavimo naštos mažinimo koordinavimą Vyriausybės kanceliarijos lygmeniu, kad būtų užtikrintas nuoseklus susijusių valstybės institucijų darbas. Reguliacinė ir administracinė našta, tenkanti verslui, veikia visus sektorius ir įvairaus dydžio įmones, o ypač ji slegia smulkias ir vidutines įmones.
- Pagrindą reguliacinės naštos mažinimui padėtų aukštesnės kokybės teisėkūra: realiai atlikti įstatymų pasekmių vertinimai (ex ante ir ex post), suteikiantys kryptį teisės aktų tobulinimui ir užtikrinantys grįžtamąjį ryšį. Vyriausybei ir ministerijoms, kaip ypač svarbiems teisės aktų iniciatoriams, padėtų nuosekliai taikomi geros teisėkūros principai. [[Priedas „Užduotis naujam Seimui – atkurti įstatymų leidybos kultūrą“](#)]
- „Geresnio reguliavimo principai“ yra įtvirtinti teisės aktuose, tačiau būtina užtikrinti geresnį šių principų įgyvendinimą ir jų laikymosi stebėseną.
- Įpareigoti verslą prižiūrinčias institucijas savo veikloje taikyti proporcingumo, protingumo, sąžiningumo ir teisingumo principus. Viešojo administravimo įstatyme numatoma, kad ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniams gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą.
- Laikantis minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principo, būtina užtikrinti, kad poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (ultima ratio).
- Verslui tenkanti reguliavimo našta turi būti sistemiškai matuojama ir stebima. Tikslinga vertinti ne tik ūkio subjektams tenkančią administracinę našlą, susijusią su informacijos rengimu, kaupimu ir teikimu priežiūros institucijoms (kaip daroma dabar), bet ir prisitaikymo prie reguliavimo sąnaudas bei verslo priežiūros sukuriamą našlą.
- Visi ūkio subjektų veiklą ribojantys teisės aktai ar jų nuostatos turėtų turėti galiojimo terminą ar numatytą reguliavimų peržiūrėjimo periodiškumą. Periodinis reguliavimų ir jų sistemų peržiūrėjimas, faktinio reguliavimo poveikio įvertinimas, atsižvelgiant į suinteresuotų asmenų išsakytas pastabas, ir atitinkamos reguliavimo korekcijos padėtų tą užtikrinti. Rinkos dalyvių požiūriu tokia reguliavimo sistema būtų lengviau prognozuojama ir lemtų mažesnę našlą.

- Reikalinga užtikrinti, kad verslo priežiūrą vykdančios institucijos tinkamai vykdytų Viešojo administravimo įstatyme numatytą prievolę teikti pasiūlymus dėl reglamentavimo spragų šalinimo ir administracinės naštos mažinimo. Tam turi pasitarnauti tiek verslo grįžtamojo ryšio rezultatai, tiek reguliavimo naštos poveikio skaičiavimai. Verslą reguliuojančių įstaigų darbuotojai turi būti skatinami kurti atvirą, pasitikėjimu, o ne baime grįstą grįžtamąjį ryšį.
- Realiai mažinti reguliavimus padėtų kiekybinė taisyklė „one-in, two-out“. Tai suteiktų aiškius rėmus ir matavimo įrankius iškeltam vertybiniam tikslui. Svarbu nuolat stebėti ir atsakyti reguliavimų ir taisyklių, kurios neleidžia pasiekti užsibrėžtų tikslų, yra pasenę arba dubliuojasi.
- Pasitikėjimą tarp žmonių ir valdžios atgaivinti padėtų konkrečios skatinimo ir poveikio priemonės, skirtos viešojo administravimo tarnautojams ir siekiančios šalinti konkrečius įtampos šaltinius. Daugiausia jų – pertekliniuose reguliavimuose. Ūkio subjektams tenkančios reguliavimų naštos mažinimas turėtų tapti realiu Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei kiekvienos priežiūros institucijos prioritetu. Tam būtina atsakyti išskirtinių sąlygų atskiriems ūkio subjektams ar jų grupėms politikos.
- Priežiūrą atliekančių institucijų veiklą svarbu vertinti ne tik pagal kiekybinius rezultatus, bet ir pagal tai, kaip laikomasi aukščiau minėtų principų.
- Ūkio subjektų vykdomų reguliavimų priežiūros gerosios praktikos aspektai turėtų būti privalomi tiek valstybės, tiek savivaldybių priežiūros institucijoms. Tam galėtų pagelbėti neformalus bendradarbiavimo tarp institucijų tinklas.
- Automatizuojant ūkio subjektų priežiūros procesus būtina užtikrinti, kad priežiūrą atliekančių institucijų informacinė sistema veiktų sklandžiai, efektyviai ir ja naudotis nebus sudėtinga. Tik tokia sistema leis sumažinti ūkio subjektams tenkančią administracinę naštą. Svarbu pašalinti įpareigojimus ūkio subjektams pakartotinai teikti informaciją konkrečiai priežiūros institucijai, kai ta pati informacija jau buvo pateikta kitai institucijai.

Verslui tenkanti didžiulė reguliavimo našta – įsisenėjusi problema, stabdanti ekonomikos augimą

Ūkio subjektų reguliavimo politika siekiama nustatyti privalomas taisykles ir kitas priemones, kad būtų užtikrintos visuomenės ir atskirų jos grupių laisvės ir teisės. Reguluodama ūkio subjektų veiklą valdžia siekia valdyti tam tikras rizikas, pavyzdžiui užtikrinti sąžiningą konkurenciją ar apsaugoti vartotojus nuo nesaugių paslaugų ir produktų, kenksmingos aplinkos. Tačiau per didelis ar nekokybiškas reguliavimas ne tik neleidžia pasiekti keliamų tikslų, bet ir mažina šalies konkurencingumą, stabdo ekonomikos augimą, brangiai kainuoja pačiai valstybei ir piliečiams, žlugdo visuomenės iniciatyvas. Kad reguliavimo politika veiktų efektyviai, netaptų našta visuomenei ir pačiai valstybei, būtinas sisteminis reguliavimų taisyklių laikymosi priežiūros vertinimas ir skaidrus teisėkūros procesas. Kuo mažesnė ir efektyvesnė reguliavimų našta ūkio subjektams, tuo patrauklesnė investicinė aplinka ir palankesnės sąlygos šalies ekonomikos augimui. Tą pažymi ir EBPO, akcentuodama vangumą kuriant verslo priežiūros sistemas ir vykdamą jų reformas¹.

¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264208117-en.pdf?expires=1602575527&id=id&accname=guest&checksum=B9D6BFB4A13635451E23A85E2EC0BAF3>

Mažoms įmonėms tenkanti reguliavimo našta yra itin opi problema. Mažos įmonės turi mažiau išteklių ir, palyginus su didelėmis įmonėmis, dėl įvairių biurokratinių įsipareigojimų, savo tiesioginei veiklai jos gali skirti mažiau laiko. Kaip parodė Tarptautinis biurokratijos indeksas², 2019 metais Lietuvoje maža įmonė įvairių administracinių formalumų tvarkymui turėjo sugaišti 244 valandas arba 30 darbo dienų per metus. 2019 metais mažos įmonės Lietuvoje (10–49 dirbantieji) sudarė 14 proc., o labai mažos (0–9 dirbantieji) – net 83 proc. visų veikiančių įmonių³. Mažoms įmonėms, kaip pagrindiniam ekonomikos varikliui visose ES ir EBPO šalyse, tenkančią neproporcingą reguliavimo naštos problemą akcentuoja ir ES institucijos. 2020 m. kovo mėnesį Europos komisija parengė komunikatą „Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija“⁴, kurios tikslas - atskleisti visų rūšių Europos mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ) potencialą siekiant gerokai padidinti MVĮ, vykdančių tvaraus verslo veiklą bei naudojančių skaitmenines technologijas, skaičių. Siekiama, kad Europa taptų patraukliausia vieta pradėti smulkų verslą, jam augti ir plėstis bendrojoje rinkoje. Strategija numato 3 veiksmus šiam tikslui pasiekti, kurių vienas - reguliavimo naštos mažinimas.

Pasaulio ekonomikos forumas kasmet vertina konkurencingumo indeksą – matuoja 140 valstybių ekonomikos produktyvumą, gerovę ir verslo vystymo galimybes. Pažymėtina, kad 2019 m. Pasaulio konkurencingumo indekse pagal verslui tenkančios reguliavimo naštos vertinimą Lietuva buvo tik 85 vietoje iš 141 valstybės.

Nors būtinybę mažinti verslo reguliavimą nuolat pabrėžia tarptautinės organizacijos ir ES institucijos, o siekis mažinti verslo reguliavimą buvo deklaruojamas daugumos Lietuvos vyriausybių, **Lietuvoje sisteminės ūkinės veiklos reguliavimo naštos vertinimo ir mažinimo politikos įgyvendinimas vyksta vangiai**. Už verslo aplinką, taigi, ir verslo reguliavimą, atsakinga Ekonomikos ir inovacijų ministerija (EIM), tačiau efektyviam verslo priežiūros politikos įgyvendinimui trūksta politinės valios ir rezultatyvaus koordinavimo. Pavyzdžiui, priežiūros įstaigų konsolidavimo metu valstybės institucijose buvo paskirti atsakingi asmenys, bet EIM neturi išsamios informacijos apie tai⁵.

Praejusios kadencijos Vyriausybė savo tikslo sumažinti reguliavimo naštą taip ir nepasiekė. Kai kurie reguliavimo politikos elementai yra įtvirtinti keliuose strateginiuose dokumentuose⁶, tačiau tik pavienės institucijos taiko geresnio reguliavimo principus vykdydamos viešojo administravimo funkcijas. Tai demonstruoja nepakankamas teisėkūros skaidrumas ir viešumas, dažna teisės aktų kaita ir teisinio reguliavimo stebėsenos nebuvimas. Tokios sisteminės problemos pakerta piliečių, užsiimančių ekonomine veikla ir užsienio investuotojų pasitikėjimą valstybe.

Dar 2015 m. EBPO siūlė sujungti skirtingus Geresnio reguliavimo politikos elementus į integruotą Geresnio reguliavimo politikos strateginį planą su aiškiais tikslais, komunikacijos strategija ir sisteminė politikos vertinimo programa. 2016–2020 m. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane⁷ (toliau – Vyriausybės programa) 2017 m. kovo mėnesį buvo numatytas darbas didinti verslo priežiūros institucijų veiklos efektyvumą, mažinant priežiūros naštą verslui. Šiam darbui buvo numatyti 4 veiksmai, tačiau dviejų iš jų vėliau buvo atsisakyta, o kiti du iki šiol neįgyvendinti arba įgyvendinti tik iš dalies (žr. 1 lentelę).

² <http://bureaucracyindex.org/>

³ <https://osp.stat.gov.lt/verslas-lietuvoje-2020/veikiancios-svv-imonos>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0103&from=EN>

⁵ Valstybės kontrolė. Valstybinio audito ataskaita ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimas, 2020 m. gegužės 12 d.

⁶ OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance EUROPE 2019: Lithuania

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 3.2.3 darbas, 2 veiksmas

Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/efe9ff4107be11e78352864fdc41e502/asr>

1 lentelė. Vyriausybės programoje numatyti veiksmai, siekiant didinti verslo priežiūros institucijų veiklos efektyvumą, mažinant priežiūros našta, jų terminai

Nr.	Veiksmas	Terminas
1.	Priežiūros institucijų pažangumo vertinimo (švieslentės) metodikos sukūrimas	2017 m. IV ketv.
2.	Priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (PAIIS) suprojektavimas	2020 m. III ketv.
3.	Rizikos sistemos, pagrįstos žalos tikimybės ir poveikio vertinimu, sukūrimas*	2018 m. III ketv.
4.	Grįžtamojo ryšio tarp priežiūros institucijos ir jos prižiūrimų ūkio subjektų sukūrimas*	2019 m. IV ketv.

* neteko galios nuo 2019 m. kovo 3 d.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planas

Priežiūrą atliekančių institucijų informacinė sistema (toliau – PAIIS) iki šiol nesuprojektuota. Ekonomikos ir inovacijų ministerija nurodo, kad ji bus baigta metais vėliau nei planuota, t. y. iki 2021 m. III ketv. Pirkimo dokumentuose numatyta, kad PAIIS kainuos 702 tūkst. Eur.⁸ Numatyta, kad PAIIS automatizuos ūkio subjektų priežiūros procesus ir tuomet jie taps aiškesni ir suprantamesni ūkio subjektams, sumažins jiems tenkančią našta tiek dėl pakartotinio duomenų teikimo priežiūros institucijoms, tiek dėl subalansuoto planuojamų patikrinimų grafiko. Būtina pažymėti, kad našta mažės tik tuo atveju, jei PAIIS veiks sklandžiai, efektyviai ir ja naudotis nebus sudėtinga.

Reikalavimas, kad ūkio subjektai pakartotinai pateiktų informaciją konkrečiai priežiūros institucijai, kai ta pati informacija jau buvo pateikta kitai institucijai, yra perteklinis ir nepagrįstai didinantis ūkio subjektų administracinę našta. Štai pandemijos metu išaiškėjo, kad gydymo įstaigos priverstos daryti dvigubą darbą teikdamos popierinę mirčių ataskaitą Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai ir kartu pildydamos duomenis e.sveikatos sistemoje.

Parengta Priežiūros institucijų pažangumo vertinimo (švieslentės) metodika praktikoje pritaikyta tik iš dalies. Metodikoje numatyta, kad priežiūros institucijų pažangumo vertinimui išskirta 10 kategorijų⁹, kurių paskutinė – „Grįžtamasis ryšys“, apimanti priežiūros institucijų pareigą aktyviai dalyvauti tobulinant teisinį reglamentavimą savo vykdomos priežiūros srityse. Priežiūros institucijos savo kasdienėje veikloje įgyvendindamos jų priežiūrai priskirtus teisės aktus, tiesiogiai bendraudamos su ūkio subjektais, kurių atžvilgiu taikomi reguliavimai, turi tiesioginę galimybę fiksuoti esamo reguliavimo problemas ir gali pateikti siūlymus dėl jo tobulinimo. Tai daryti jas įpareigoja Viešojo administravimo įstatymas¹⁰. Šio įstatymo 30 straipsnyje apibrėžtų vienas iš ūkio subjektų veiklos priežiūros principų reikalauja, kad veiklos priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniams gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.5 straipsnis numato teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymą civiliniuose santykiuose. Tačiau verslo priežiūros institucijos dažnai savo veiklą suvokia tik vartotojo apsaugos atžvilgiu, o Viešojo administravimo įstatyme ir kituose teisės aktuose numatytus ūkio subjektų veiklos reguliavimo principus taiko ne visada. Pavyzdžiui, šių metų sausio pradžioje nuskambėjęs atvejis, kai Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba įmonei, gaminančiai riešutų kremą, uždraudė vadintis „Sviestas sviestuotas“ dėl neva klaidinamų vartotojų, yra ne tik neproporcingo ir neprotingo kontroliuojančios institucijos veikimo, bet ir abejingumo įmonės likimui pavyzdys, neįvertinus, kokią įtaką įmonės tolimesnei veiklai turėtų įmonės pavadinimo bei logotipo keitimas. Kitas neproporcingo reguliavimo pavyzdys, kai **licencija tampa baudimo įrankiu**. Stebima ydinga tendencija veiklos licencijos sąlygas pildyti netiesiogiai su vykdoma veikla susijusiais reikalavimais, kurių neužtikrinant, grėstų licencijos praradimas. Pavyzdžiui, siūloma nustatyti, kad asmens sveikatos priežiūros įstaigoms grėstų prarasti licencijas, jei jos

⁸ Prieiga internetu: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/Notice/Details/2019-665381>

⁹ 10 Švieslentėje vertintinų kategorijų: 1) Veiklos rodikliai; 2) Rizikos vertinimas ir valdymas; 3) Kontroliniai klausimynai; 4) Tikrinimų vykdymas; 5) Konsultavimas; 6) Privalomos informacijos teikimas; 7) Veiklos skaidrumas; 8) „Veiklos naujoko“ statuso taikymas; 9) Mažareikšmiškumas; 10) Grįžtamasis ryšys

¹⁰ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/24a32bb2a4e911eaa51db668f0092944>

nebus sudariusios sutarties dėl naudojimosi ESPBI IS, t. y. e-sveikatos sistema;¹¹ socialinės globos įstaigos licenciją gali prarasti, jei nebūtų apsirūpinusios nustatytų kiekių konkrečių asmeninės apsaugos priemonių ir kitų priemonių, būtinų veiklos vykdymui užtikrinti.¹² Priežiūros institucijos turi būti ūkio subjektų vertinamos kaip patarėjas, aiškintojas, o ne baudėjas.

2019 m. pirmą kartą pagal Priežiūros institucijų pažangumo vertinimo metodiką parengtas Priežiūros institucijų pažangumo vertinimas (Švieslentė).¹³ Tačiau priežiūros institucijų veikla įvertinta tik pagal 3 (iš 10) kategorijas, tarp kurių „Grižtamojo ryšio“ kategorijos nėra. **Vis dar nėra žinoma, kiek priežiūros institucijų inicijavo teisinio reglamentavimo keitimą, siekiant sumažinti administracinę našą.**

2018 m. Valstybės kontrolė konstatavo¹⁴, kad 1/3 institucijų neanalizavo teisinio reguliavimo veiksmingumo ir proporcingumo ir neteikė pasiūlymų jį keisti, o 11 proc. teikusiujų negalėjo apibūdinti įvykusių pokyčių pašalinus teisinio reguliavimo spragas. 29 proc. institucijų dažniausiai vieną kartą per metus peržiūri teisės aktus, 68 proc., esant poreikiui, atsiradus naujų sąlygų, 3 proc. – visai neatlieka.

Naujosios Vyriausybės programoje žadama supaprastinti verslo priežiūrą šiais būdais:

- Efektyvinant verslo priežiūros sistemą, atsisakant perteklinio reguliavimo ir besidubliuojančių valstybinių institucijų reikalavimų įmonėms.
- Konsoliduojant verslo priežiūros institucijas.
- Lengvinant galimybes pradėti ir administruoti naują verslą (mažinant įstatinio kapitalo ribą, taikant mokestines priemones, stiprinant mažųjų akcininkų teises ir įmonių restruktūrizavimo / bankroto procedūras).
- Peržiūrint valstybės institucijų (visų pirma, Nacionalinės žemės tarnybos, Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos, Kultūros paveldo departamento, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos) tikslus, kad jos užtikrintų visuomeninę naudą nestabdydamos visuomenei reikalingų privačių iniciatyvų.

Lietuvos laisvosios rinkos institutas remia Vyriausybės programoje numatytas iniciatyvas mažinti verslui tenkančią reguliavimo našą ir teikia savo siūlymus:

I. Tobulinti teisėkūros kokybę, užtikrinant numatomo teisinio reguliavimo poveikio ūkio subjektams ex ante, ex post ir periodinį vertinimą
II. Identifikuoti ir matuoti visą ūkio subjektams tenkančią teisinio reguliavimo našą, užtikrinant realų naštos mažinimą
III. Formuoti ir įgyvendinti proporcingą verslo priežiūros politiką valstybės ir savivaldybių taikomo reguliavimo atvejais

¹¹ Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo Nr. I-1367 5 ir 45 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Prieiga internetu. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/2d9fadd0309211eb8c97e01ffe050e1c>

¹² Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 23 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Prieiga internetu. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/2d9fadd0309211eb8c97e01ffe050e1c>

¹³ Švieslentė. 2019 m.

Prieiga internetu: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/2019%20vertinimas%20lentelese.pdf>

¹⁴ Valstybės kontrolė (2018), audito ataskaita „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“

Prieiga internetu: <https://vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3793>

Toliau pateikiami detalesni argumentai ir siūlymai, kaip veikti šiomis kryptimis.

I. Tobulinti teisėkūros kokybę, užtikrinant numatomo teisinio reguliavimo poveikio ūkio subjektams ex ante, ex post ir periodinį vertinimą

Didelis teisėkūros intensyvumas, dažna įstatymų kaita ir prasta kokybė. Priimamų teisės aktų skaičius nuolat ir sparčiai didėjo per visas keturias pastarąsias Seimo kadencijas. LR Seimo kanceliarijos duomenimis, nuo 2004-2008 m. iki 2016-2020 m. per vieną kadenciją priimtų teisės aktų skaičius padidėjo daugiau nei dvigubai, nuo 1320 iki 3276¹⁵. Vien tik pagrindiniai mokesčių įstatymai 2015-2019 m. buvo keičiami beveik kas dvi savaites. Visiems dirbantiesiems aktualus Valstybinio socialinio draudimo įstatymas 2015-2019 m. keistas 21 kartą, Sveikatos draudimo įstatymas – 19, Gyventojų pajamų įstatymas – 18.¹⁶

Po 2019 m. Konstitucinio teismo nutarimo, kuriuo išaiškinti ypatingos skubos tvarkos taikymo pagrindai, skubos tvarka priimamų teisės aktų atvejų sumažėjo 4,6 karto (lyginant 2016–2020 m. kadencijos VI sesiją su I sesija)¹⁷. Palyginimui, Suomijoje, Švedijoje, Jungtinėje Karalystėje, Lenkijoje, taikant šią tvarką priimama ne daugiau kaip 5 proc. įstatymų, Estijoje – apie 10 procentų¹⁸. Tokia sparti teisės aktų kaita neužtikrina ir jų kokybės.

Prastą teisės aktų kokybę iliustruoja Konstitucinio teismo sprendimai. Daugiau nei pusėje Konstitucinio Teismo (KT) 2014-2016 m. nagrinėtų bylų konstatuota, kad teisės aktai prieštaravo Konstitucijai. 2018 m. iš 14 KT priimtų nutarimų tokių buvo net 11-oje. Teisėkūros kokybės problemas konstatuoja ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT). Itin svarbi šiame kontekste LVAT nutartis¹⁹, kurioje teisės aktas pripažintas negaliojančiu dėl to, kad nebuvo numatomo teisinio reguliavimo poveikio bei poveikio korupcijos mastui vertinimo ir jis nebuvo paskelbtas TAIS.

Neįvertinamas arba formaliai įvertinamas numatomo teisinio reguliavimo poveikis. EBPO ataskaitoje teigiama, kad Lietuvoje reguliavimo poveikio vertinimas iš esmės yra formalus veiksmas, skirtas pagrįsti jau padarytus pasirinkimus, retai remiamasi duomenimis ar alternatyvių sprendimų analize²⁰. Apytikriai du trečdaliai iš maždaug 900 įstatymų projektų, kurie kiekvienais metais pateikiami Seimui, yra pačiame parlamente parengti projektai. Ir nors šie projektai turi atitikti panašius reguliavimo poveikio vertinimo ir viešųjų konsultacijų reikalavimus, kaip ir tie, kuriuos rengia vykdomoji valdžia, niekaip neužtikrinamas šių reikalavimų laikymasis²¹. Jau minėta LLRI atlikta 2015-2019 m. pagrindinių mokesčius reglamentuojančių įstatymų ir jų iniciatyvų teisėkūros proceso analizė parodė, kad apie 75% originalių teisės aktų projektų nelydėjo neigiamų pasekmių vertinimas arba pasekmės buvo įvertintos formaliai, be pagrindimo. 77% atvejų argumentai nelydėjo poveikio korupcijai ir kriminogeninei situacijai vertinimo, 60% – poveikio verslo sąlygoms ir plėtrai vertinimo, 49% – valstybės biudžetui. Vos 14% originalių teisėkūros iniciatyvų neigiamų pasekmių vertinimą galima laikyti detaliu. Tai rodo, kad projektų aiškinamieji raštai dažnai rengiami atmetinai, o dauguma priimtų įstatymų pakeitimų yra nepagrįsti.

2020 metų pradžioje Vyriausybė nusprendė įtraukti Vyriausybės strateginės analizės centrą (STRATA) į rengiamų įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo kokybės užtikrinimo procesą. STRATA buvo pavesta konsultuoti valstybės ir savivaldybių institucijas, rengiančias poveikio vertinimus, ir atlikti jų kokybės priežiūrą. Tačiau toks sprendimas galioja tik didesnę numatomą poveikį turintiems teisės

¹⁵ Prieiga internetu. https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=23804&fbclid=IwAR3fTzRg0bIN5FWmEc73TCFL-f3T1tp3QW2t0uNskydZiBVwsB1vMrkkgA

¹⁶ Lietuvos laisvosios rinkos institutas (2019), Lietuvos mokesčių įstatymai: iniciatyvų daug, kokybės trūksta

¹⁷ LR Seimo kanceliarija (2020), 2016–2020 m. kadencijos Lietuvos Respublikos Seimo veikla teisėkūros srityje

¹⁸ Valstybės kontrolė (2018), Audito ataskaita „Teisėkūros procesas“

¹⁹ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (2019/04/25), Norminė administracinė byla Nr. ei-4-602/2019

²⁰ OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance EUROPE 2019: Lithuania

²¹ OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance EUROPE 2019: Lithuania

aktams. STRATA duomenimis, 2020 metais konsultacijos dėl teisės aktų poveikio vertinimo kreipėsi tik 14 valstybės tarnautojų.

Teisėkūros skaidrumo ir viešumo stoka, menkas visuomenės įsitraukimas. Valstybės kontrolės duomenimis, 2014-2016 m. Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS) paskelbta vos 2 proc. teisėkūros iniciatyvų, nors tik po iniciatyvos svarstymo turėtų būti pradedamas projekto rengimas. Teisėkūros iniciatyvų nepaskelbimas užkerta kelią visuomenei įsitraukti tuomet, kai iš esmės klojami būsimo teisinio reguliavimo pamatai. Ministerijos sutinka, kad informacijos skelbimas TAIS yra svarbi teisėkūros proceso dalis. Tačiau Valstybės kontrolės apklausos duomenimis²², tik mažiau nei pusė ministerijų (6 iš 14) taikė vidaus kontrolės priemones, kad užtikrintų informacijos paskelbimą. Ministerijos gali konsultuotis su visuomene dėl teisinio reguliavimo ne tik paskelbdamos nustatytą informaciją TAIS, bet ir kitais būdais, kuriuos pasirenka. Anot Valstybės kontrolės²³, tokios konsultacijos tampa vis populiarsnės, tačiau vis dar nepakankamos. Lietuvoje teisės aktai nustato tik bendrus konsultavimosi su visuomene reikalavimus: nėra nurodyta, kokiais konkrečiais atvejais turėtų būti konsultuojamasi, kaip planuoti konsultacijas, kokiais būdais galima konsultuotis ir kaip šiuos būdus taikyti. Taikant tokius konsultavimosi būdus, visuomenė yra aktyvesnė nei teikdama pasiūlymus per TAIS. Teisėkūros viešumo trūkumą įvardijo ir EBPO savo ataskaitose²⁴.

Pagal LR teisėkūros pagrindų įstatymą, vadovaujantis teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principu, teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti, valstybės politikos tikslai, teisinio reguliavimo poreikis ir teisėkūroje dalyvaujantys subjektai turi būti žinomi, visuomenei ir interesų grupėms turi būti sudarytos sąlygos teikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo visose teisėkūros stadijose.

Neatliekama priimtų teisės aktų stebėseną. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą priimtų teisės aktų stebėseną yra privaloma. Tačiau 2018 m. Valstybės kontrolė nustatė, kad 2014-2016 m. laikotarpiu valstybės institucijos atliko vos 0,06 proc. teisės aktų teisinio reguliavimo stebėseną. 98 iš 110 valstybės įstaigų, kurioms pavesta atlikti teisinio reguliavimo stebėseną, jos neatliko. Stebėsenos neatliko beveik pusė ministerijų: jų nuomone, nebuvo poreikio atlikti stebėseną, nes nebuvo nustatyta teisinio reguliavimo problemų joms priskirtose valdymo srityse²⁵. Tačiau stebėseną neapsiriboja vien problematiškumo aspektu - turi būti vertinama, ar tam tikros priežiūros funkcijos vis dar aktualios, ar yra neprižiūrimų veiklų, kurias įvertinus rizikingumą, kaštus ir naudą, reikėtų prižiūrėti.

Teisingumo ministerija taip pat atkreipė dėmesį, kad lyginant 2017 m., 2018 m., 2019 m. teisinio reguliavimo stebėsenos duomenis, stebimų teisės aktų skaičius ženkliai sumažėjo. Pavyzdžiui, 2016 m. buvo stebėtas 21 teisės aktas, kai įstatymų ir Vyriausybės nutarimų priimta 2463, 2017 m. stebėta 20 teisės aktų, kai priimta 2782, (2018 m. - 11/2301, 2019 m. - 5/2797). Stebimų teisės aktų skaičius, palyginti su įprasta teisėkūros apimtimi, nesiekė nė 1% vidutiniškai per metus priimamų teisės aktų, be to, nuolat mažėjo (pavyzdžiui, 2019 m. jis tebuvo 0,18%)²⁶. ar vykdomos priežiūros funkcijos vis dar yra aktualios; Dar 2009 m. Lietuvoje pradėta verslo reguliavimo sistemos pertvarka. Ir nors EBPO ekspertai yra pripažinę, kad Lietuva lenkia daugumą EBPO šalių pagal teisės aktų vykdymo priežiūrą ir inspekcijų reformą (priežiūros institucijų konsolidavimas,

²² Valstybės kontrolė (2018), Audito ataskaita „Teisėkūros procesas“

²³ Valstybės kontrolė (2018), Audito ataskaita „Teisėkūros procesas“

²⁴ OECD (2015), Regulatory Policy in Lithuania: Focusing on the Delivery Side; OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance EUROPE 2019: Lithuania

²⁵ Valstybės kontrolė (2018), Teisėkūros procesas

²⁶ Teisingumo ministerija (2020), 2019 m. teisinio reguliavimo stebėsenos ataskaita

metodinės pagalbos verslui teikimo skatinimas), Valstybės kontrolė 2018²⁷ m. ir 2020²⁸ m. ataskaitose pabrėžė šiuos verslo priežiūros trūkumus:

- **Vykdomų konsolidavimų dėmesys nukreiptas ne į ūkio subjektų priežiūros funkcijų peržiūrėjimą ir veiklos gerinimą, o į institucijų skaičiaus mažinimą**, todėl pagrindinis tikslas sumažinti reguliacinę našta nebuvo pasiektas. Nebuvo vertinama, atsižvelgiant į kaštus ir naudą bei galimos grėsmės visuomenei lygį, kokias priežiūros funkcijas ar jų dalį galėtų vykdyti privatus sektorius, o kurių funkcijų išvis atsisakyti. 2018 m. trečdalis institucijų vis dar nebuvo įsidięgusios rizikos nustatymo sistemų, o įsidięgusiųjų rizikos vertinimo kriterijai ne visada aiškūs.
- **Priežiūros institucijų pertvarka nedidina valstybės lėšų panaudojimo efektyvumo**. 2019 m. ūkio subjektų priežiūros kaina buvo 30 proc. didesnė nei 2016 m. (299,2 mln. Eur- 2019, 229,4 mln. Eur. - 2016). 6 iš 10 konsolidavimo atvejų konsolidavimo kaštai ir nauda neskaičiuoti.
- **Priežiūros našta ūkio subjektams nevertinama**. Ūkio subjektų priežiūros našta nevertinta nė vienu iš 10 ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimo atvejų. Viešojo administravimo įstatymo 36⁷ straipsnis įpareigoja verslo priežiūros institucijas teikti pasiūlymus, kuriuos teisės aktus keisti ar priimti naujus, mažinant priežiūros našta ūkio subjektams. 2018 m. Valstybės kontrolė konstatavo, kad 1/3 institucijų neanalizavo teisinio reguliavimo veiksmingumo ir proporcingumo ir neteikė pasiūlymų jį keisti, o 11 proc. teikusiujų negalėjo apibūdinti įvykusių pokyčių pašalinus teisinio reguliavimo spragas. 29 proc. institucijų dažniausiai vieną kartą per metus peržiūri teisės aktus, 68 proc., esant poreikiui, atsiradus naujų sąlygų, 3 proc. – visai neatlieka.

Kaip veikti? Reguliacinė sistema turi būti kaip gyvas organizmas, reaguojantis į rinkos signalus (teigiamus ir neigiamus), netrukdami veikti, būti lanksčiai sprendžianti problemas ir vieša. Visi ūkio subjektų veiklą ribojantys teisės aktai ar jų nuostatos turėtų turėti galiojimo terminą ar numatytą reguliavimų peržiūrėjimo periodiškumą. Periodinis reguliavimų ir jų sistemų peržiūrėjimas, faktinio reguliavimo poveikio įvertinimas, atsižvelgiant į suinteresuotų asmenų išsakytas pastabas, ir atitinkamos reguliavimo korekcijos padėtų tą užtikrinti. Rinkos dalyvių požiūriu tokia reguliavimo sistema būtų lengviau prognozuojama ir lemtų mažesnę našta.

II. Identifikuoti ir matuoti visą ūkio subjektams tenkančią teisinio reguliavimo našta, užtikrinant realų naštos mažinimą

Kaip jau minėta, pirmasis Viešojo administravimo įstatyme apibrėžtų ūkio subjektų veiklos priežiūros principų – **minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principas**²⁹ reiškia, kad:

- priežiūrą atliekančių subjektų priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniais gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą;
- poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (*ultima ratio*);
- poveikio priemonės yra proporcingos pažeidimo pobūdžiui ir juo padarytai žalai.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija išskiria tris reguliavimo naštos dalis³⁰: administracinė našta, prisitaikymo našta ir verslo priežiūros našta.

²⁷ Valstybės kontrolė (2018), Audito ataskaita „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“

²⁸ Valstybės kontrolė (2020), Audito ataskaita „Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimas“

²⁹ Įstatymo 36² 1 d. 1 p.

³⁰ 2020-11-05 pranešimo „Geresnis reglamentavimas: pagrindai“ medžiaga

1) **Administracinė našta – aiškiausiai reglamentuota reguliavimo naštos dalis**, kurią valstybės institucijos įpareigotos vertinti, teikdamos teisės aktų projektus. Administracinė našta ūkio subjektams apibrėžiama kaip išlaidos, kurias patiria ar gali patirti ūkio subjektai, vykdydami teisės aktuose ar teisės aktų projektuose nustatytus informacinius įpareigojimus³¹. Tačiau šiuo metu, nustatant naują reguliavimą, matuojamas tik administracinės naštos pokytis. Tuo tarpu suminė administracinė našta, kuri tampa ūkio subjekto sąnaudomis, nėra vertinama.

Iniciatyvų mažinti Geresniu reglamentavimu, spaudžiant Europos Sąjungos institucijoms, Lietuvoje susirūpinta 2008 m., kai pirmą kartą parengta Geresnio reglamentavimo programa, kurios vienas iš tikslų – mažinti administracinę naštą.

2012 m. patvirtinta Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodika, kuri taikoma nustatant atskiruose teisės aktuose nustatytų informacinių įpareigojimų³² sukeltą administracinę naštą ūkio subjektams.

2012 m. patvirtinta Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programa, kuri, be kita ko, numatė, kad viešojo valdymo institucijos, siekdamos mažinti administracinę naštą ūkio subjektams, turi nustatyti administracinės naštos mažinimo tikslus, atlikti administracinės naštos skaičiavimus, **rengti ir įgyvendinti pasiūlymus dėl administracinės naštos mažinimo galimybių**³³.

2013 m. įsigaliojo Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas. Priimdamas šį įstatymą Seimas pripažino nepagrįstos, neproporcingos administracinės naštos žalą šalies gyventojams, ekonomikai ir verslo aplinkai ir tai, kad administracinės naštos mažinimas padėtų taupyti piliečių, verslo subjektų ir valstybės finansinius, materialinius ir nematerialinius išteklius³⁴.

2014 m. Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodika papildyta nuostata, kad **bendras administracinės naštos, kurią sukelia ūkio subjektams institucijos inicijuotas teisinis reguliavimas, lygis per kalendorinius metus turi išlikti nepakitęs arba mažėti**.³⁵

Taigi, iniciatyvų mažinti reguliavimo naštą verslui iki šiol buvo daug, tačiau kyla klausimas, ar šios naštos mažėjimą realiai jaučia ūkio subjektai. Vyriausybė oficialiose ataskaitose skelbia, kad reguliavimo našta verslui pernai buvo sumažinta 12,8 mln. eurų, o per pastaruosius šešerius metus daugiau nei 122 mln. eurų. Visgi, kiti pačios valdžios institucijų atliekami tyrimai rodo, kad tam tikrose situacijose gyventojai ir **verslas susiduria net su reguliavimo naštos didėjimu**³⁶. Tam tikrais atvejais reguliavimo našta ex ante įvertinama pernelyg

³¹ Informacinis įpareigojimas ūkio subjektams – teisės akte ar teisės akto projekte nustatytas įpareigojimas pateikti ministerijoms, įstaigoms prie ministerijų, kitoms ministerijoms pavaldžioms valstybės institucijoms, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigoms ir kitoms Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingoms valstybės institucijoms arba jų įgaliotiems asmenims informaciją apie savo veiklą ar gaminius arba kitą teisės akte ar teisės akto projekte nustatytą informaciją; tokią informaciją kaupti, saugoti ir pateikti institucijų arba jų įgalioto asmens atskiru reikalavimu; pateikti tokią informaciją trečiosioms šalims. Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 706 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimo Nr. 4 „Dėl administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“

³² Informacinis įpareigojimas ūkio subjektams – teisės akte ar teisės akto projekte nustatytas įpareigojimas pateikti ministerijoms, įstaigoms prie ministerijų, kitoms ministerijoms pavaldžioms valstybės institucijoms, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigoms ir kitoms Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingoms valstybės institucijoms arba jų įgaliotiems asmenims informaciją apie savo veiklą ar gaminius arba kitą teisės akte ar teisės akto projekte nustatytą informaciją; tokią informaciją kaupti, saugoti ir pateikti institucijų arba jų įgalioto asmens atskiru reikalavimu; pateikti tokią informaciją trečiosioms šalims.

³³ Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programa, 12.4 p.

³⁴ Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas.
Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DE127819AE22/asr>

³⁵ Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 706 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimo Nr. 4 „Dėl administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“

³⁶ LLRI (2020), Reguliavimo našta – mažinti „popierizmą“ ne ant popieriaus“

optimistiškai – pavyzdžiui, diegiant Vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą (GPAIS) skaičiuota, kad kas mėnesinis pakuočių apskaitos žurnalo pildymas įmonėms užtruks 2,75 val., tačiau ją jau įdiegus apklausti praktikai teigė, jog tam kas mėnesį užtrunka beveik dvigubai daugiau – net pusdienį (apie 4 val.).

2) **Prisitaikymo ir priežiūros naštos net nėra apibrėžtos ir nėra vertinamos.** Prisitaikymo našta gali sudaryti reikšmingą reguliavimo naštos dalį. Teisės aktų projektų rengėjams siūloma preliminariai įvertintas prisitaikymo išlaidas nurodyti numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje. Štai 2018 metais buvo vykdomas Kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos aprašo pakeitimas, turėjęs sumažinti administracinę naštą daugiau nei 70 mln. eurų. Ekonomikos ir inovacijų ministerija įvertino, kad tokių rezultatų būtų įmanoma pasiekti tik atnaujinus turimus kasos aparatus, kas ūkio subjektams kainuotų virš 68 mln. eurų prisitaikymo išlaidų³⁷, tačiau rengiant naujos tvarkos aprašą, šios išlaidos nebuvo vertinamos. Kad bendras administracinės naštos pokyčio ir prisitaikymo išlaidų rezultatas sieks tik beveik 2 mln. eurų, buvo numatyta ir projekto poveikio vertinime, tačiau priimant teisės aktą į prisitaikymo išlaidas buvo nuspręsta neatsižvelgti.

Priežiūros naštą sudaro išlaidos, patiriamos tikrinimų, kaip laikomasi konkrečių reguliavimų, metu, t.y. kai įmonės darbuotojai bendrauja su priežiūros institucijomis, jų prašymu teikia papildomą informaciją ir pan. Teisės aktuose nėra nustatyta šios naštos skaičiavimo metodika, o viešojo administravimo įstatyme tik užsimenama, kad turi būti laikomasi minimalios priežiūros naštos principo. 2020 m. Valstybės kontrolės atliko ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimo auditą ir nustatė, kad nė vienu iš Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimo plane numatytų 10 konsolidavimo atvejų ši našta nevertinta. Konsoliduojamų priežiūros institucijų dokumentuose tik abstrakčiai užsimenama, kad konsolidavimas sumažins priežiūros ar administracinę naštą³⁸. Todėl nėra galimybių palyginti nei priežiūros naštos ūkio subjektams pokyčius, įgyvendinus konsolidavimo sprendimus, nei šios naštos dydžio tarp priežiūros institucijų.

Priklausomai nuo reguliavimo pobūdžio ir jo įgyvendinimo sudėtingumo, ūkio subjektas gali patirti ir kitų su reguliavimu susijusių sąnaudų. Pavyzdžiui, didesnio mokesčio mokėjimas, naujo reikalavimo gaminiui ar paslaugai įgyvendinimas, baudos ir t.t. Jei kalbame apie padidintą mokestį, tai naštą sudaro ne tik informacijos teikimas apie mokamą mokestį, darbuotojų informavimas, pakeitimai įmonės buhalterinėse IT sistemose (prisitaikymo našta), bet ir pats mokesčio padidinimas.

Kaip veikti? Tai, kad nėra skaičiuojama ir vertinama visa ūkio subjektams tenkanti reguliavimo našta, neleidžia pasiekti realių naštos mažėjimo rezultatų. Institucijos, nustatydamos naujus reikalavimus ūkio subjektams ar keisdamos jau esamus, turi laikytis minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principo, juolab, kad tai daryti jas įpareigoja Viešojo administravimo įstatymas ir LR Civilinis kodeksas.

III. Formuoti ir įgyvendinti proporcingą verslo priežiūros politiką valstybės ir savivaldybių taikomo reguliavimo atvejais

Įgyvendindamos nacionalinio lygmens teisės aktus, ūkio subjektų veiklą reguliuoja ir savivaldybės. Kaip parodė LLRI atliktas tyrimas³⁹, jos tai daro remdamosis savo kompetencija – skirtingos savivaldybės nustato skirtingus reikalavimus, skiriasi tiek jų įgyvendinimo terminai, tiek reikalaujami pateikti dokumentai. Pavyzdžiui, renginių organizavimo srityje skirtingose savivaldybėse vidutinė reguliavimo našta vienai įmonei gali skirtis netgi dvigubai. LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijai įgyvendinant projektą „Reguliavimo naštos

³⁷ LR Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Administracinės naštos mažinimo stebėsenos ataskaita už 2018 m.

³⁸ Valstybės kontrolė. Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų konsolidavimas, 2020 m. gegužės 12 d.

³⁹ LLRI (2020), Reguliavimo našta – mažinti „popierizmą“ ne ant popieriaus“

verslui savivaldybėse identifikavimas ir įvertinimas“ parodė, kad Vilniaus miesto savivaldybėje verslo patiriama reguliavimo našta, kylanti iš savivaldybės lygmens teisės aktų, sudaro 33 754 799 Eur (39 543 Eur įmonei), Kauno miesto savivaldybėje atitinkamai 8 330 704 Eur (20 695 Eur įmonei), Klaipėdos rajono savivaldybėje 146 255 Eur (13 004 Eur įmonei), Druskininkų savivaldybėje 641 369 Eur (10 257 Eur įmonei) ir Visagino savivaldybėje 567 912 Eur (37 782 Eur įmonei)⁴⁰.

Skiriasi ir valstybės ir savivaldybių įsteigtų priežiūros institucijų vykdomos ūkio subjektų priežiūros standartai ir kokybė. Daugelis iš priežiūros institucijų vykdomos ūkio subjektų priežiūros gerosios praktikos aspektų, tokių kaip kontroliniai klausimynai, “dvejų datų” taisyklė, rizikos vertinimu ir pažeidimo mažareikšmiškumu pagrįsta priežiūra savivaldybių priežiūros institucijoms, nėra taikomi. Abejotina, ar savivaldybių lygmenyje vadovaujamosi valstybės įsteigtų priežiūros institucijų taikoma gerąja praktika ir ar skirtingos savivaldybės šia praktika dalijasi tarpusavyje.

Kaip veikti? Ūkio subjektų vykdomų reguliavimų priežiūros gerosios praktikos aspektai turėtų būti privalomi tiek valstybės, tiek savivaldybių priežiūros institucijoms. Tam galėtų pagelbėti neformalus bendradarbiavimo tarp institucijų tinklas.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Administracinės ir kitos reguliavimo naštos verslui vertinimas ir mažinimas savivaldybėse, 2020, <https://bit.ly/2WiaDCR>